

Energie Uitvoeringsprogramma 2019-2022

Alle hens aan dek!

Inhoudsopgave

Doelstelling		3
Context, gemeentelijke rol en relatie andere programma's		5
Waar staan we na EUP1?		6
Conclusies voor EUP2		7
Wonen		8
Energiebesparing Bedrijven		10
Maatschappelijke organisaties en verenigingen		13
Grootschalige opwek		15
Samenwerking Achterhoek		17
Communicatie en bewustwording		19
Bijlagen		20

In 2016 is het eerste Energie Uitvoeringsprogramma vastgesteld. Hierin is voor de periode tot en met 2018 de marsroute bepaald.

Met de afloop van het eerste uitvoeringsprogramma en de komst van een nieuw college is het tijd om te evalueren en waar nodig bij te sturen om het gestelde doel te halen.

Doelstelling:
Een energie-neutraal
Berkelland in 2030 in
de bebouwde
omgeving

Tussendoelstelling EUP 1:

Het eerste Energie Uitvoeringsprogramma 2015-2018 (EUP 1) had als tussendoelstelling om per 1 januari 2019 een derde van de energieambitie te hebben bereikt. Hiervoor zijn destijds 10 programmaonderdelen met bijbehorende maatregelen geformuleerd. Op basis van de cijfers tot en met 2017 kan worden geconcludeerd dat de tussendoelstelling waarschijnlijk niet wordt gehaald.

Samen investeren in een energieneutraal Berkelland!

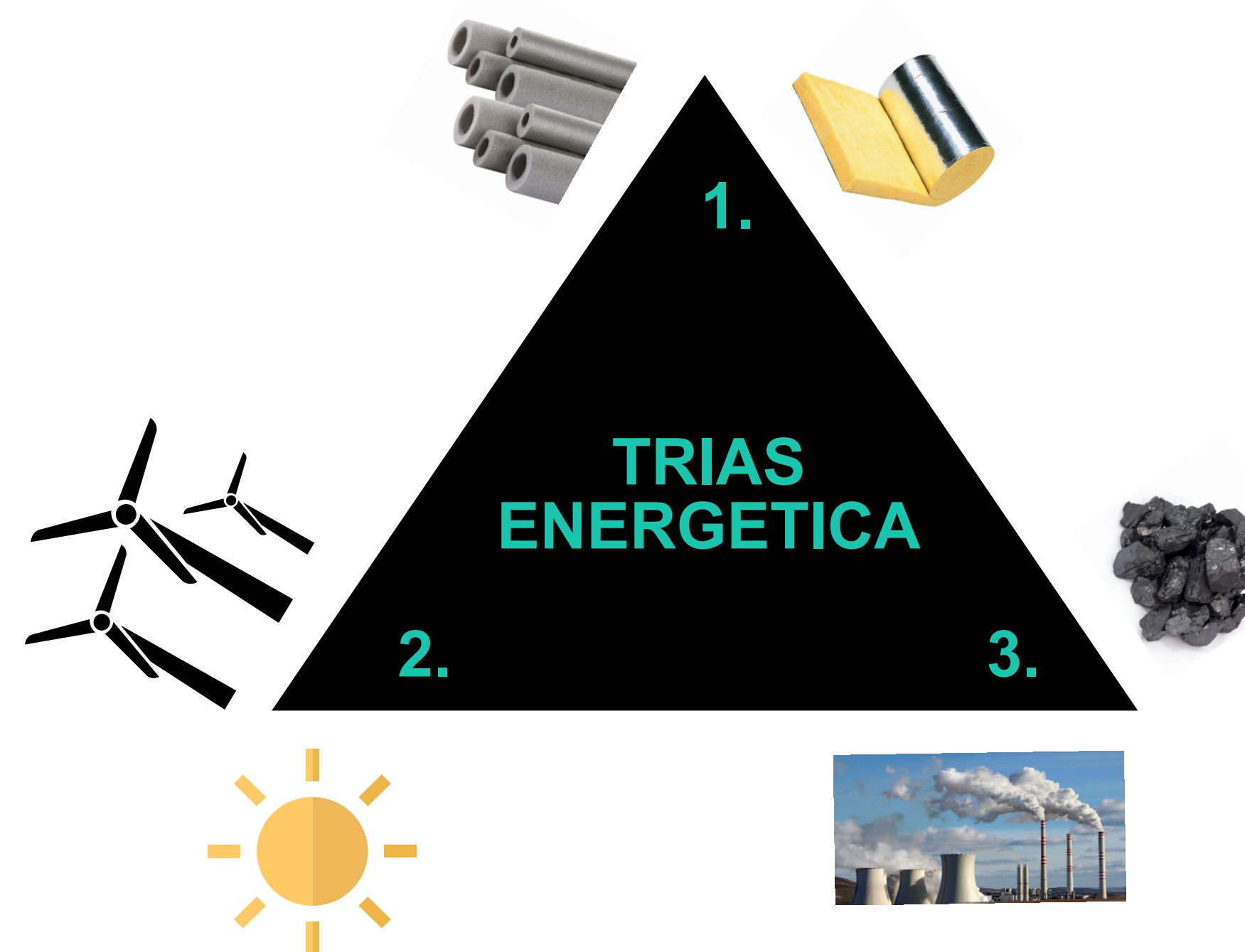
Een energie-neutrale gemeente vraagt niet alleen iets van de gemeente, maar vraagt een gezamenlijke inspanning van alle Berkellanders: inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Om de denkkraft voor en betrokkenheid bij het tweede Energie-uitvoeringsprogramma te vergroten, is er een interactieve publieksavond georganiseerd. Dit heeft waardevolle input voor EUP2 opgeleverd.

Ambitie voor deze raadsperiode: 40% energieneutraal in 2022 en in de kopgroep van de Achterhoek

Bij deze tussendoelstelling gaat het om 40% van de uiteindelijke doelstelling in 2030, het jaar waarin we als Berkelland evenveel energie willen opwekken als we gebruiken. Bij het realiseren van onze ambitie hanteren we de uitgangspunten van de 'trias energetica' die bestaat uit drie stappen:

1. maximale inzet op besparing van energie door verspilling tegen te gaan. Dit betreft met name isolatiemaatregelen. Energie die wordt bespaart hoeft immers ook niet te worden opgewekt.
2. maximaal faciliteren van het opwekken en gebruiken van energie uit duurzame bronnen, zoals wind-, water-, en zonne-energie faciliteren.
3. stimuleren van een zo efficiënt mogelijk gebruik van fossiele brandstoffen om in de resterende energiebehoefte te voorzien.

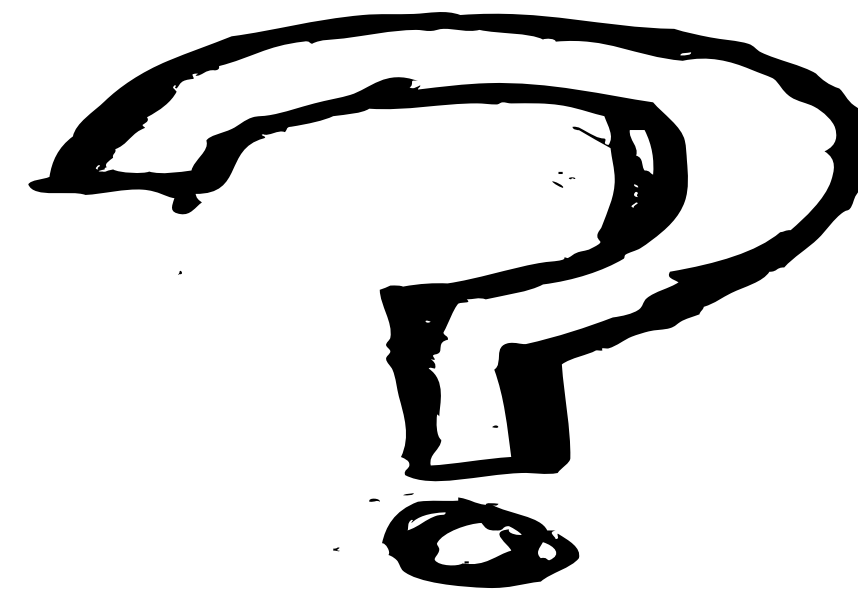
Uitgangspunt collegeprogramma 2018-2022: 'Actief met duurzaamheid en energie'

De gemeente heeft een belangrijke rol in het nog meer aanjagen en stimuleren van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om te investeren in duurzaamheid en energie. De gemeente wil het goede voorbeeld geven door onder meer duurzaam in te kopen en aan te besteden, de organisatie onafhankelijk te laten monitoren door deel te nemen aan CO2-Prestatieladder en het eigen vastgoed te verduurzamen. Dit maakt overigens geen onderdeel uit van het EUP, maar wordt in een afzonderlijke nota aan de gemeenteraad aangeboden ('Gemeente als voorbeeld').

Context

Dit Energie Uitvoeringsprogramma bevat een opsomming van activiteiten en maatregelen die nodig zijn om de ten doel gestelde ambitie te verwezenlijken. Hiermee is de gemeentelijke inzet bepaald. Het effect van de inspanningen is echter ook afhankelijk van andere partijen in Berkelland en van mede-overheden. Hopelijk wordt Berkelland bij de eigen opgave geholpen door de afspraken die worden gemaakt in het kader van het Nationaal Klimaatakkoord, de Regionale Energie Strategie, het Gelders Energie Akkoord en het regionale energie uitvoeringsplan. Hierover is echter nog veel onduidelijk.

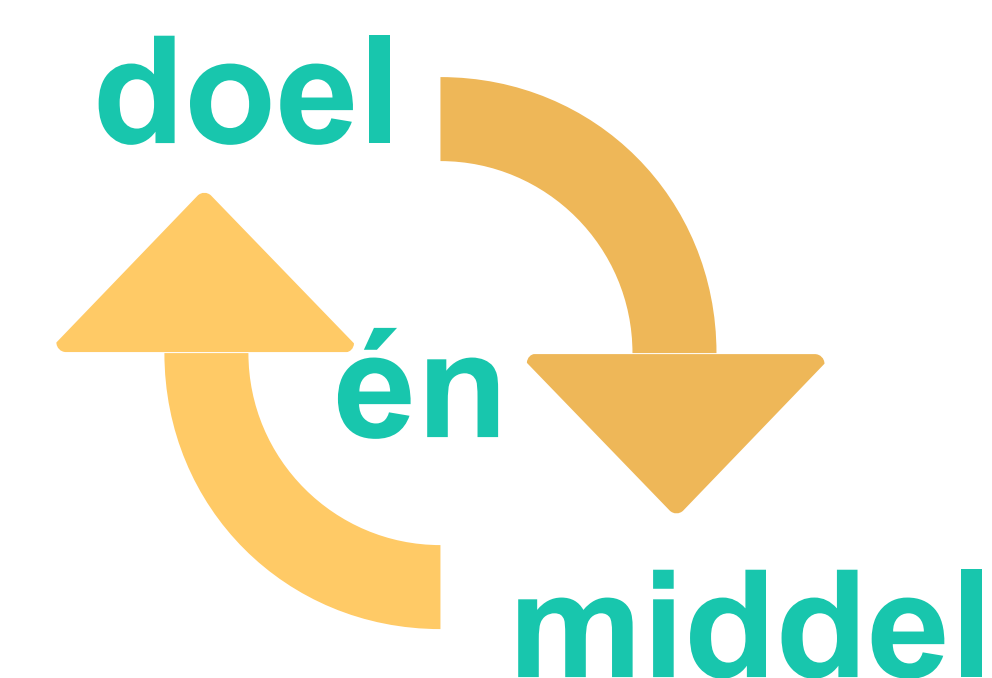
Realiseren van en investeren in ambities doen we samen

De gemeente kan verbinden, aanjagen en stimuleren, maar is niet de investeerder. De afgelopen periode zijn er mooie resultaten bereikt waarbij inwoners zelf projecten zijn gestart om woningen collectief energiezuiniger te maken of door gezamenlijk energie op te wekken. Om in 2030 energie neutraal te zijn, blijven initiatieven én investeringen van bewoners, bedrijven en maatschappelijke partners onmisbaar.

Het streven naar energieneutraliteit kan niet los worden gezien van andere gemeentelijke programma's en manieren van werken. Denk hierbij aan de programma's; Plezierig Wonen, Vitaal Platteland en Fijn Leven. Het Programma Vitaal platteland kent bijvoorbeeld als speerpunt 'nieuwe verdienmodellen' waaronder energieopwekking en productie en inzet van biomassa. Het Programma Fijn Leven wil zorgen voor klimaatadaptatie door onderzoek te doen naar koeltebehoefte en maatregelen en wateropvang bij extreme neerslag.

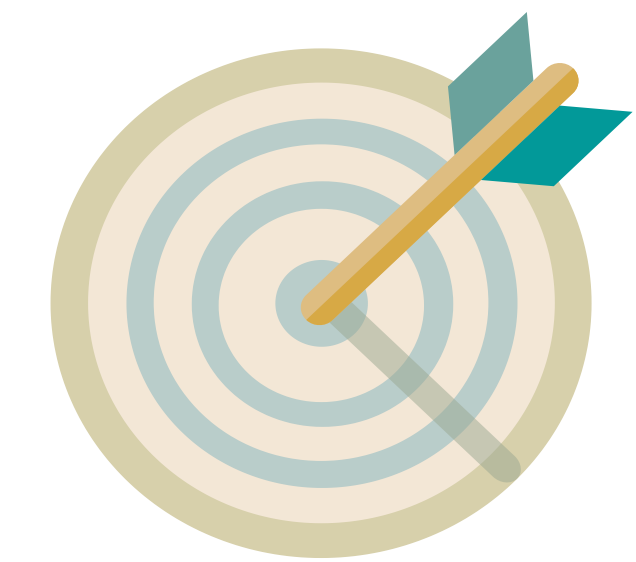
Door cross-overs te maken met andere programma's wordt de energie-opgave niet alleen een doel op zich. Het wordt ook een middel dat kan bijdragen om andere programmadoelen te bereiken. De onderlinge samenhang met dit soort opgaven wordt bewaakt door op integrale en projectmatige manier te werken in samenwerking met opgaveteams en lokale partners/stakeholders in de energietransitie.

Energietransitie en (andere) gemeentelijke programma's:

Waar staan we na EUP1?

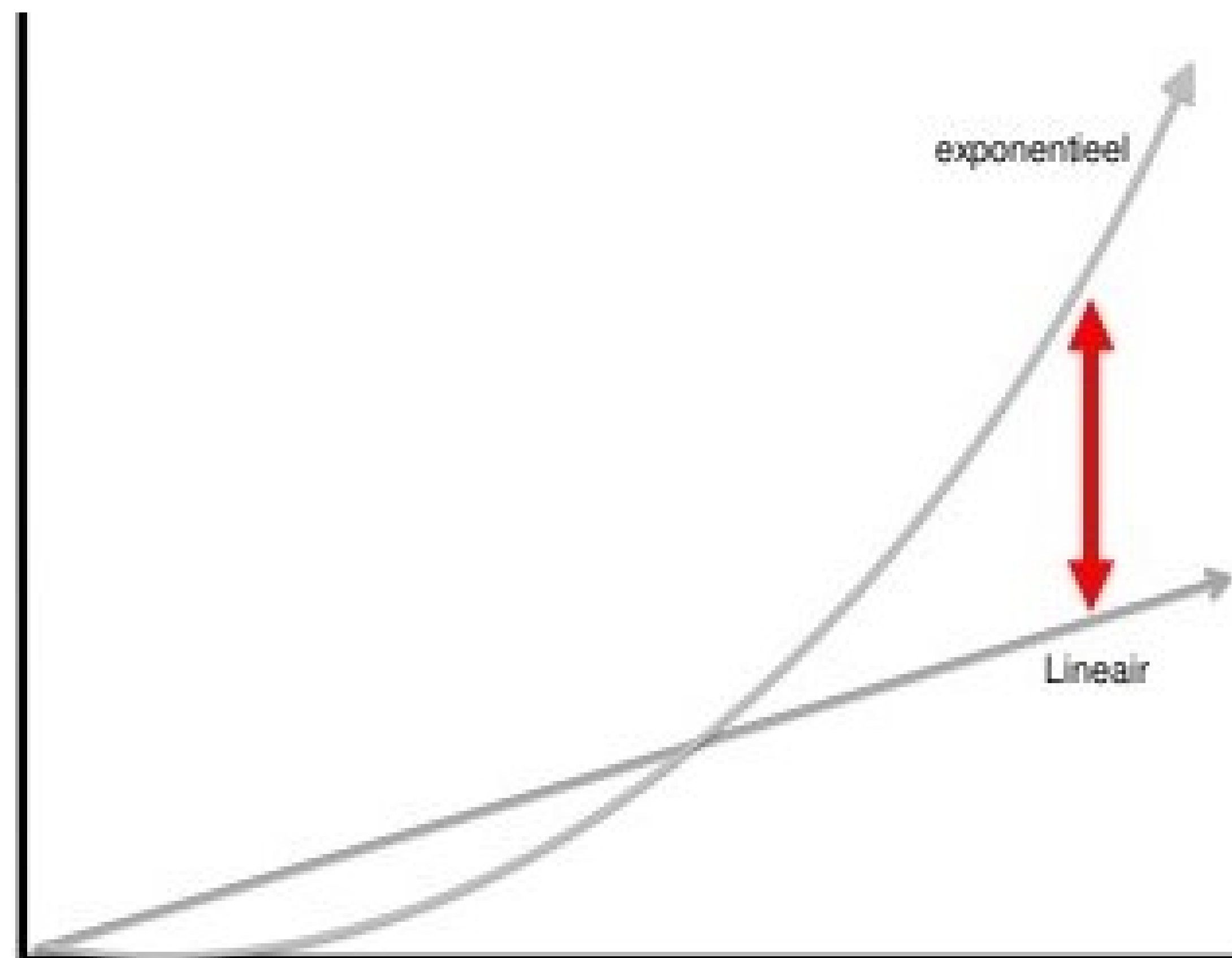
Ook al zijn de resultaten voor 2018 nog niet meegenomen, toch is duidelijk dat met name voor de bespaar- en opwekopgave van elektriciteit in de komende periode nog een forse inspanning nodig is. Ook voor het besparen en opwekken van gas geldt voor de komende vier jaar 'alle hens aan dek' om de tussendoelstelling te halen en op koers te blijven voor een energie neutraal Berkelland in 2030.

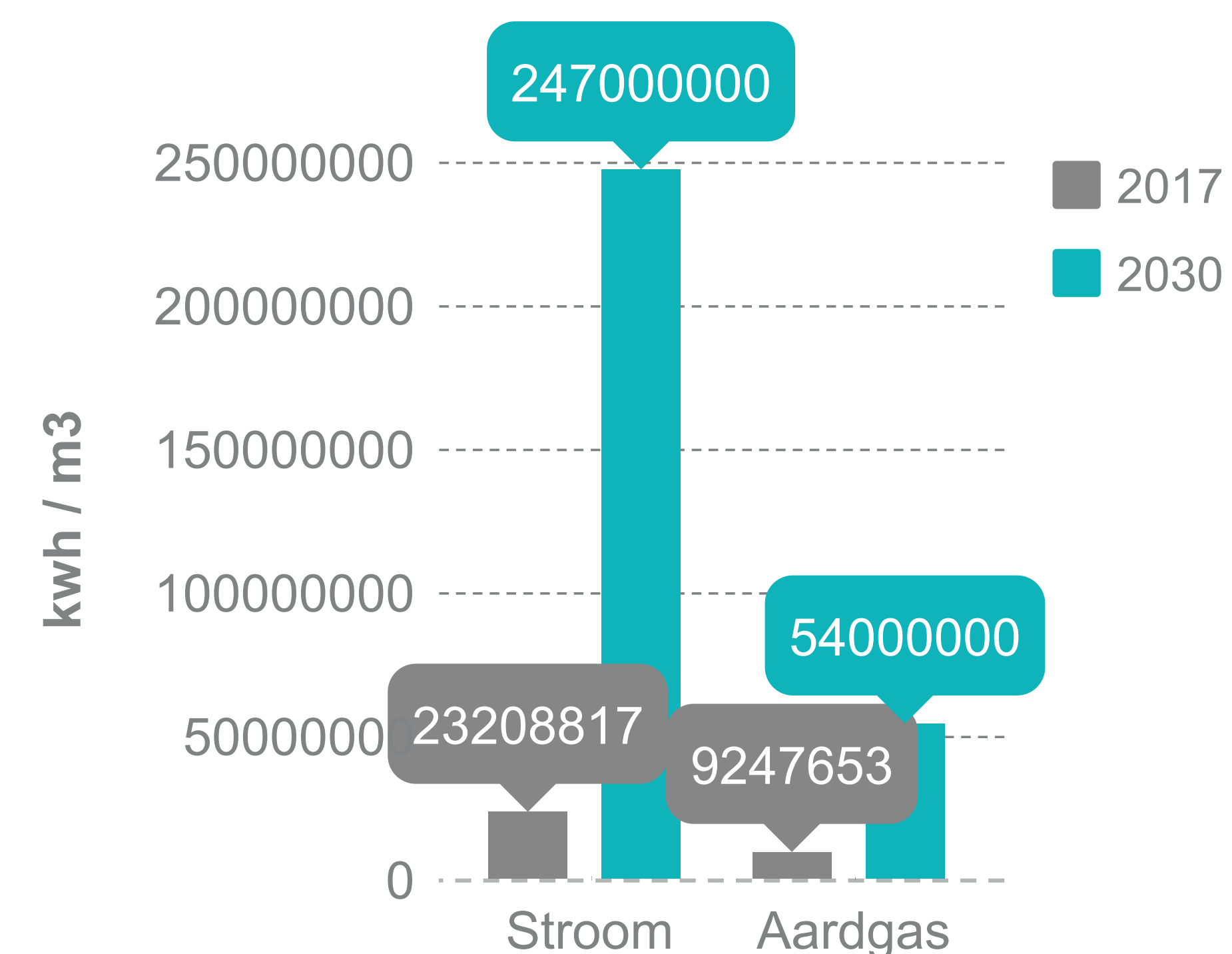
Totaalopgave

De totaalopgave is in EUP1 voor 2030 geschat op een omzetting 54 miljoen m³ aardgas/jaar en 247 miljoen kWh/jaar elektriciteitsverbruik voor woningen en bedrijven.

Per eind 2017 bedroeg de bijdrage aan het doel energie neutraal in 2030 voor elektriciteit **9,4%** en voor aardgas **17,1 %**. Voor 2018 zijn op het moment nog geen cijfers beschikbaar.

Behaald 2017 tov doel 2030

Exponentiële groei nodig

De instrumenten die zijn ingezet in EUP1 zijn **succesvol** maar **opschalen is noodzakelijk**. Als de huidige **trend** zich voortzet van het gemiddeld aantal woningeigenaren dat op dit moment isolatie- en/of opwekmaatregelen maatregelen neemt, dan is dit **onvoldoende** om de doelstelling van een energie neutrale bebouwde omgeving in Berkelland in 2030 te halen.

Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de energietransitie naar verwachting **niet lineair** verloopt, maar **exponentieel**. Dit is al zichtbaar in de versnelde groeiende vraag naar duurzaamheidsleningen. Die exponentiële groei doet zich bijvoorbeeld ook voor als er **wijken worden afgekoppeld** van aardgas en bij de realisatie van **grootschalige** opwek-initiatieven zoals windturbines en zonneparken.

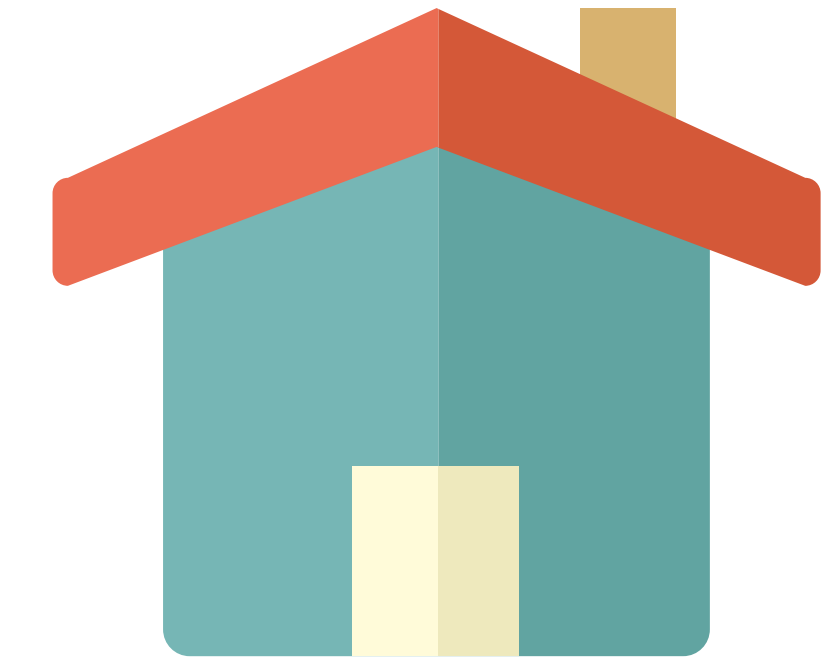
In het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad wordt verder een grote impuls verwacht als het kabinet gaat voorzien in landelijke stimuleringsmaatregelen zoals bijvoorbeeld een **woning gebonden lening**.

Opschalen en versnellen, niet eenvoudig maar wel haalbaar... door:

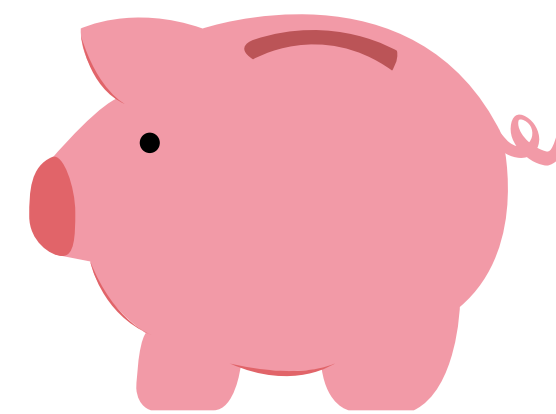
1. in te zetten op het nemen van meervoudige maatregelen bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Niet alleen het isoleren van de spouwmuur maar tegelijk ook de mogelijkheden onderzoeken om dit te combineren met bijvoorbeeld dak- en glasisolatie;
2. grootschalige opwek-initiatieven maximaal te faciliteren. Er is op dit moment al veel animo voor de realisatie van zonneparken. Ook van andere vormen van duurzame opwekking, zoals wind en biomassa, is een bijdrage noodzakelijk in de periode tot 2030. De gemeente investeert niet zelf in dit soort initiatieven, maar speelt wel een belangrijke rol in de procesbegeleiding, het creëren van duidelijke randvoorwaarden en het geven van voorlichting;
3. steviger in te zetten op energiebesparing en -opwekking bij bedrijven. Bedrijven zijn goed voor een groot aandeel van het totale energie-verbruik, maar er wordt nog onvoldoende geïnvesteerd in de energietransitie;
4. nog meer en slimmer te communiceren. Bewustwording en kennisoverdracht blijven essentieel. Inwoners moeten eenvoudig en concreet antwoord kunnen krijgen op al hun energievragen. Daarnaast moeten goede voorbeelden meer worden gedeeld om zo 'achterblijvers' te stimuleren.

Stimuleringsmaatregelen werken!

De instrumenten die zijn ingezet voor het stimuleren van energiebesparing en duurzame opwekking bij woningen zijn succesvol. Het gaat daarbij met name om de Achterhoek Bespaart Regeling (ABR) en de SVn duurzaamheidslening.

Achterhoek Bespaart Regeling (ABR)

De ABR bestaat uit een **subsidie van € 500,- per woning** met een **burenbonus van € 250,-** indien met meer dan 6 woningen samen wordt aangevraagd. Gemiddeld werd gedurende de looptijd bijna **€ 3.100,- per woning geïnvesteerd**. In de periode 2009 t/m medio 2018 zijn met deze regeling op **2.350** particulieren woning **adressen** enkelvoudige isolatie maatregelen uitgevoerd in de bestaande woningvoorraad. Vloerisolatie, HR++ glas en gevelisolatie worden het meest toegepast. Dakisolatie het minst. De regeling heeft impact omdat met isolatiemaatregelen energie bespaard wordt die niet duurzaam hoeft te worden opgewekt. Bovendien bespaart de eigenaar energiekosten en dragen de maatregelen bij aan de waarde van de woning. De regeling heeft ook een **economisch effect**. Het genereert **extra omzet** en dus banen bij isolatie- en bouwbedrijven van gemiddeld **€ 1 miljoen per jaar!**

SVn Duurzaamheidslening

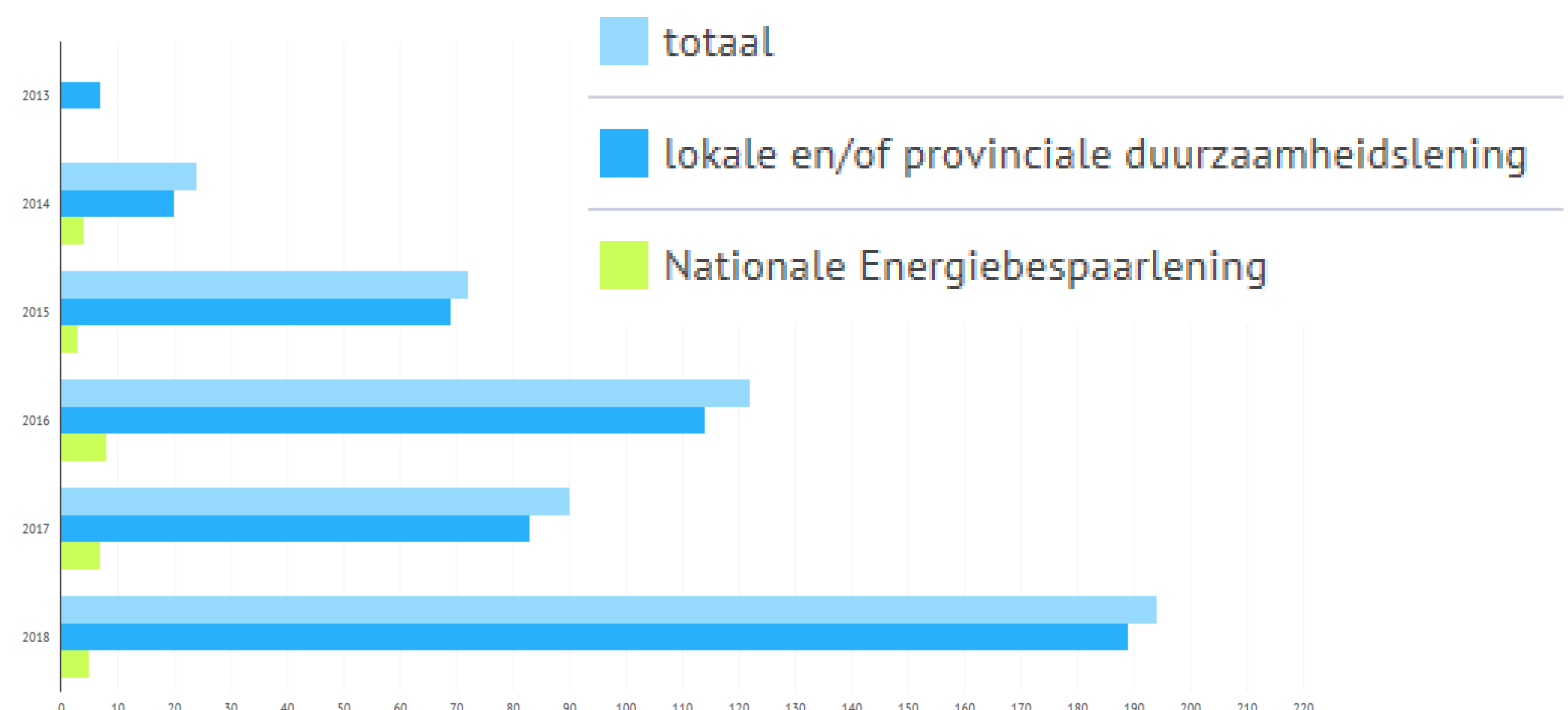

Inwoners kunnen tegen gunstige voorwaarden een duurzaamheidslening afsluiten bij de SVn. In de periode 2015 tot en met 2018 zijn er door **559** inwoners **duurzaamheidsleningen** aangevraagd. Het aantal mensen dat gebruik maakt van deze financieringsvorm **stijgt** daarbij jaarlijks.

Rijks Investeringsubsidie Duurzame Energie

Met de Rijks Investeringsubsidie Duurzame Energie worden jaarlijks gemiddeld op **110 particuliere adressen** biomassaketels, zonnecollectoren, pelletkachels of warmtepompen geïnstalleerd en op **20 zakelijke adressen**. Het aantal geldige **energielabels** in de klasse B t/m A++, tussen 2015 en 2017 **steeg met 5%** van 1.841 naar 2.622. Dit is een gemiddelde **stijging met 391 woningen per jaar**. Deze stijging hangt niet alleen samen met isolatie of opwekmaatregelen maar ook met de verplichting om het energielabel te vermelden bij verkoop.

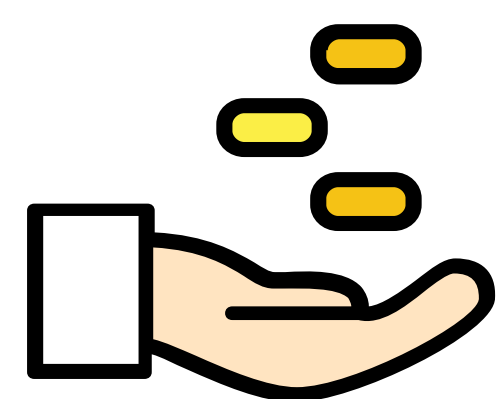
Wat is er nodig?

De instrumenten van EUP1 werken in zoverre dat ze ervoor zorgen dat er steeds meer woningen een zogenaamde label-sprong maken (gem. 391 per jaar). Echter zelfs met het doorzetten van deze versnelling is het effect onvoldoende: een labelsprong is namelijk positief, maar levert nog geen nul-op-de-meter woningen op. Bovendien is een groeiend aantal woningen met een vertrekpunt van 391 per jaar, onvoldoende om op tijd alle 19.492 woningen energieneutraal te krijgen. Versnelling is dus noodzakelijk!

- Communiceer en wees duidelijk
- Geef helder en concreet advies
- Maak het financieel aantrekkelijker
- Organiseer collectiviteitsvoordeel
- Investeer in de jeugd

Opbrengst Publieksavond

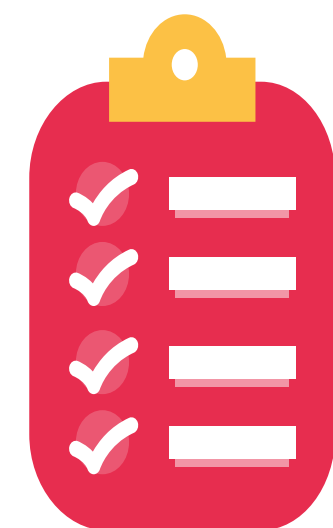
Wat gaan we daarvoor doen?

Positieve financiële prikkels

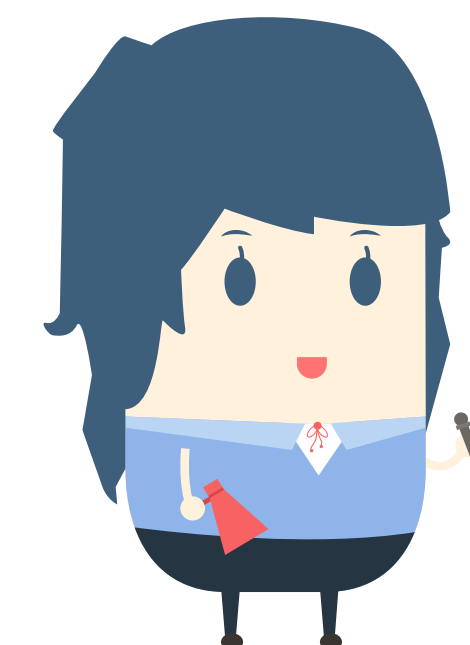
Inwoners lijken pas bereid te investeren in verduurzaming als dit op een redelijke termijn wordt terugverdiend en daarmee rendement oplevert. Financiële prikkels zijn dus zeer effectief om mensen te bewegen te verduurzamen. Daarom worden de bestaande subsidie-programma's voortgezet.

Activiteiten: voortzetten subsidieregeling, pilot en meer controle

De ABR en SVn-DL kunnen mogelijk nog beter aansluiten bij landelijke of provinciale stimuleringsregelingen. In ieder geval is het nodig te komen tot een stevigere financiële prikkel tot meervoudige isolatiemaatregelen en/of burenbonus in geval van vraagbundeling en gezamenlijke inkoop. Ook wordt er een pilot opgezet om te achterhalen of gebouwgebonden financiering kan helpen om mensen te verleiden te investeren in hun woning of hiervoor subsidie aan te vragen. Tevens wordt onderzocht of er een regeling kan worden opgesteld waarbij 50% van de onrendabele top bij asbestsanering in combinatie met dakisolatie kan worden afgedekt. Subsidie verstrekken is uiteraard geen doel op zich: het gaat om de maatregelen die ermee worden doorgevoerd. Om hierop toe te zien is het van belang dat er meer wordt gecontroleerd of de subsidies ook wel worden ingezet waarvoor deze bedoeld zijn.

Bewustwording en informatievoorziening

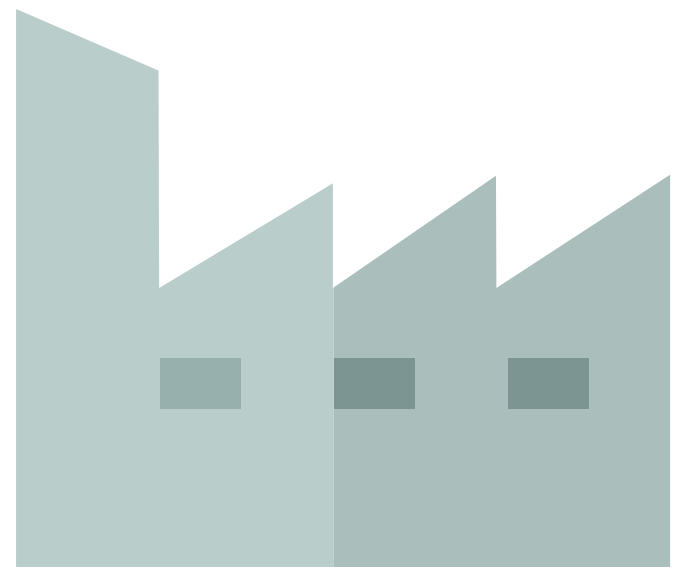

Er blijft een grote opgave bestaan om mensen bewuster te maken van niet alleen de noodzaak om te verduurzamen, maar ook van de concrete mogelijkheden die hiervoor bestaan. Daarom is informatievoorziening voor woningbezitters en huishoudens van groot belang.

Activiteiten: voortzetten energieloket en uitbreiden dienstverlening

Het energieloket is dé frontoffice voor de gehele Achterhoek waar inwoners informatie en advies kunnen krijgen. De dienstverlening bestaat onder andere uit: advies van een energiecoach, telefonische consulten, bezoek aan huis, maatwerkadviezen en woningverbeterplannen. In 2019 wordt de dienstverlening uitgebreid door samen te werken met Buurkracht. Enthousiaste bewoners worden daarbij ondersteund en begeleid in het zetten van stappen met de gehele buurt op het gebied van energiebesparing en duurzame energie opwekking.

Er zijn verschillende regelingen waar ondernemers gebruik van kunnen maken; de 'Duurzaam Ondernemen en Energiescan' (DOE-scan), de MKB-energy-check-up, de gemeentelijke stimuleringslening en rijksregelingen en fiscale maatregelen. Onderstaand is een overzicht van wat deze regelingen inhouden en in welke mate er gebruik van is gemaakt.

DOE-scan en Energy-check-up

De scan geeft voor bedrijven aan waar ze staan qua energiebesparing en waar nog kansen liggen. Doelgroep voor de scan zijn de **180 meest energie-verbruikende** MKB-bedrijven in Berkelland.

Eind 2018 zijn er in Berkelland **62 DOE-scans uitgevoerd**. Daarnaast zijn er **9 MKB-energy-check-ups** uitgevoerd bij minder energie-verbruikende bedrijven zoals in de detailhandel.

Uit deze onderzoeken blijkt een **besparing** mogelijk van 206.000 m³ gas en 1,8 miljoen KWh per jaar.

Voor de koplopers doen...

Veel bedrijven zijn goed op weg op het gebied van besparen en opwekken. Een aantal daarvan maakt daarbij ook gebruik van **voortuitstrevende technieken**. Maar het gebeurt nog niet massaal; het zijn de koplopers die investeren. Bovendien vraagt het (te veel) tijd om de adviezen uit de DOE-scans om te zetten naar daadwerkelijke investeringen. Dit ondanks de potentiële kostenbesparing en de verplichting om maatregelen uit te voeren die op de Erkende Maatregelen Lijst (EML) staan.

Gemeentelijke stimuleringslening

De gemeentelijke stimuleringslening lijkt voor bedrijven **geen aantrekkelijk aanbod**. In totaal zijn er sinds 2016 slechts 2 leningen (€40.000) verstrekt. De incidentele terugkoppeling is dat de afsluitkosten (€ 1.500,-) de lening **te duur** maken. En het relatief **lage leenbedrag** maakt het mogelijk ook niet aantrekkelijk voor middelgrote bedrijven.

...en de achterblijvers?

Het kost steeds meer tijd en energie om ook de achterblijvers te enthousiasmeren voor de DOE-scan. Ondernemers die achterblijven lijken ook nog niet volledig op de hoogte van de verschillende subsidies en fiscale voordelen voor energiebesparende maatregelen, of vinden de bijbehorende administratie te veel moeite. Hierdoor blijven financiële kansen onbenut.

Wat is er nodig?

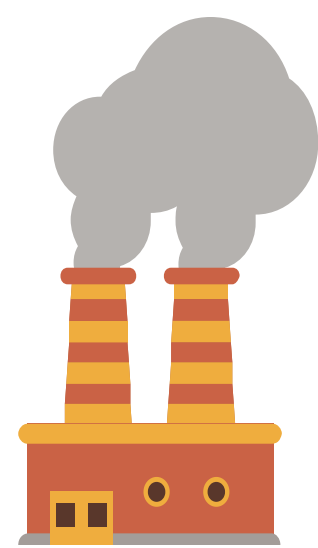
Bedrijven zijn goed voor 11 miljoen KWh elektra-verbruik en bijna 6 miljoen gasverbruik. Dat is een groot deel van het totale elektra- en gasverbruik van Berkelland. Het merendeel van inspanningen van EUP1 was gericht op inwoners en de bebouwde omgeving. Dat is begrijpelijk omdat het voor de gemeente vanzelfsprekender is te sturen op het gedrag van bewoners dan op dat van ondernemers. De gemeentelijke sturingsinstrumenten voor bedrijven lijken beperkter. Gelet op het enorme aandeel van bedrijven in het totale energieverbruik in Berkelland, is er een inhaalslag nodig om bedrijven meer te laten besparen en opwekken.

- Durf te kiezen en te variëren
- Subsidies zijn niet dé oplossing
- Durf te handhaven
- Organiseer het collectief

Opbrengst Publieksavond

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren grootverbruik en koplopers, controle achterblijvers

De eerste stap is aan de slag te gaan met de grootverbruikers; een paar procent besparing bij hen, levert in absolute zin een grote energie-reductie op. Bovendien is de voorbeeldwerking hiervoor belangrijk; als grote bedrijven met een energie-intensief proces kunnen besparen, dan kunnen andere bedrijven dat zeker. Zeker als innovaties worden toegepast die anderen kunnen kopiëren. De koploperbedrijven verdienen dan ook veel positieve aandacht. Tegelijkertijd moet de vrijblijvendheid om aan de slag te gaan met verduurzaming voor bedrijven voorbij zijn. Het minimale moet, dat zijn de Erkende Maatregelen uit de wet milieu-beheer.

Activiteiten: voortzetten subsidieregeling en meer controle

De ondersteuning van energie-intensieve bedrijven en instellingen wordt voortgezet door middel van de DOE-scans. Na de circa 60 koploperbedrijven wordt een aanpak ontwikkeld om ook de 120 achterblijvers te laten participeren. Na consultatie van innovatie-experts zal er een subsidie-regeling worden opgesteld om innovatie te belonen om zo ook in Berkelland van de nieuwste technieken te kunnen profiteren.

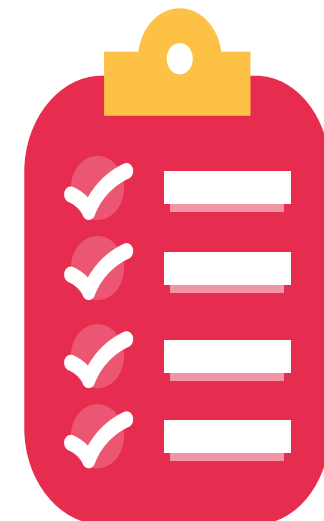
Bedrijven moeten gaan rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij hebben genomen. Bedrijven die niet actief bezig zijn met duurzaamheid, bijvoorbeeld via de DOE-scan, krijgen prioriteit bij de controles of zij voldoen aan de minimale vereisten van de wet milieubeheer; het doorvoeren van de duurzaamheidsinvesteringen die zich binnen vijf jaar terug verdienen (de Erkende Maatregelen Lijst -EML).

Specifieke aanpak kleinbedrijf

Grote energie-intensieve bedrijven hebben individueel gezien een relatief groot aandeel in het Berkellands energie-verbruik. Daar staat tegenover dat er veel meer MKB-bedrijven zijn dan groot-bedrijven. Al deze (kleine) MKB-bedrijven samen hebben ook een groot aandeel in het Berkellandse energie-verbruik. Zij hebben echter andere afwegingskaders dan de grotere bedrijven en moeten ook met andere prikkels en een andere aanpak tot verduurzaming worden bewogen. Bovendien is de informatie-positie van MKB-ers als het gaat om verduurzaming anders dan die van grote energie-intensieve bedrijven. Het kleinere aandeel van energie als kostenpost in hun totale bedrijfsvoering en de beperktere personele capaciteit, maakt dat er minder prikkels en mogelijkheden zijn om zich hierin te verdiepen. Verbeteren van kennis en informatie is dan cruciaal om ook dit soort bedrijven verduurzamingsstappen te laten zetten.

Activiteiten: ontwikkeling energieloket, onderzoek financiering

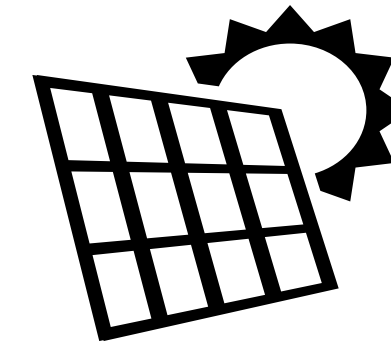

Een lokaal georganiseerde en/of campagne-achtige informatievoorziening voor kleinere bedrijven (bijv. detailhandel, kantoren, dienstverlening) en organisaties (bijv. (sport)verenigingen, kleinschalige zorginstellingen).

Creëren betere financiële randvoorwaarden

Vraag en aanbod voor energie-investeringen weten elkaar nog onvoldoende te vinden. We gaan deze mismatch onderzoeken en kijken wat wij als gemeente hieraan kunnen doen.

Meer zon op bedrijfsdaken

Het beter benutten van het beschikbare dakoppervlak van bedrijven voor de opwekking van zonne-energie is van groot belang. Allereerst omdat alle mogelijkheden om meer zonne-energie op te wekken zoveel mogelijk benut moeten worden (zie het nog te kleine percentage van duurzame opgewekte elektra van het totale elektraverbruik). Ten tweede omdat het aansluiten van kleinere zon-pv projecten op daken een kleinere belasting voor het net vormen dan grote zon-pv projecten. Ten derde omdat de nabijheid van zon-pv op daken het makkelijker maakt om postcoderoosprojecten op te zetten en ten vierde omdat zon-pv op daken een kleinere belasting vormen voor de openbare ruimte dan zonnevelden in het buitengebied.

Activiteit: zonnige bedrijven Achterhoek

Voortzetting van het AGEM-programma Zonnige Bedrijven. Het informeert ondernemers over de voordelen van zonnepanelen en helpt hen om hun bedrijfsdaken groter dan 500 m² beter te benutten.

Gebiedsaanpak voor bedrijven

Naast het stimuleren van individuele verduurzamingsacties door bedrijven, biedt ook een collectieve aanpak kansen. Bijvoorbeeld door gezamenlijk investeren in een collectieve energievoorziening, of door gebruik te maken van elkaars faciliteiten.

Activiteit: aanpak bedrijventerreinen

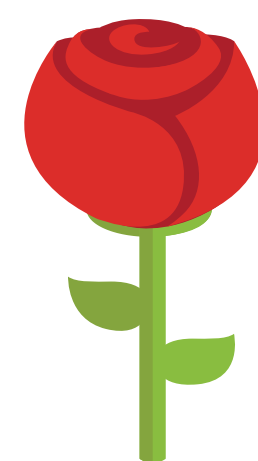
Samen met het georganiseerde bedrijfsleven een aanpak opzetten om per bedrijventerrein energiekansen te inventariseren en het collectief benutten van kansen te faciliteren.

De afgelopen periode zijn er veel initiatieven opgezet waarbij inwoners, buurtverenigingen, bedrijven, scholen, (sport-) verenigingen en instellingen samen werken om energie te besparen of op te wekken; deze projecten leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren van energiedoelstellingen en het vergroten van de energiebewustwording

Voorbeeldprojecten

Er zijn verschillende postcoderoosprojecten opgezet, schoolgebouwen verduurzaamd en (sport)verenigingen die investeren in het energiezuiniger maken van hun accommodaties. Met dit soort (voorbeeld)projecten wordt een belangrijke **bijdrage geleverd aan de gemeentelijke** energiedoelstellingen en energiebewustwording in **Berkelland**.

Stimuleringsmaatregelen

Voor maatschappelijke initiatieven heeft de gemeente in EUP1 een aantal stimuleringsmaatregelen opgenomen. Zo is er de duurzaamheidslening van de SVn en er is **€90.000,-** aan gemeentelijke subsidie beschikbaar gesteld. Deze subsidie bedraagt **maximaal €10.000,-** voor maatschappelijke initiatieven die als doel hebben om gezamenlijk energie te besparen en/of duurzaam op te wekken.

Er is **slechts beperkt gebruik** gemaakt van zowel de lening als subsidiëring. Voor de subsidie zijn eind 2018 drie nieuwe aanvragen ingediend. Mogelijk een teken dat bewustwording en kennis ook bij maatschappelijke organisaties groeien.

Wat is er nodig?

Gezamenlijke projecten van particulieren, bedrijven en instellingen blijven essentieel om de energiedoelstellingen te halen. In de afgelopen periode is gebleken dat er veel bereidheid is bij maatschappelijke organisaties om zich te organiseren en te investeren in energiemaatregelen. Het potentieel is ook groot omdat het vaak om grote verbruikers gaat, met grote daken en/of veel leden, dus een groot bereik. Veelal is onvoldoende bekend welke subsidie- en financieringsmogelijkheden er zijn. Het leggen van verbindingen met bestaande en nieuwe netwerken om projecten te stimuleren is cruciaal om te kunnen adviseren over financiering, subsidiëring, technische mogelijkheden etc.

Wat gaan we daarvoor doen?

Meer impact met subsidies en leningen

Net als voor particulieren en ondernemers geldt ook voor maatschappelijke organisaties dat zij pas overgaan tot het investeren in duurzaamheidsmaatregelen als dit (snel genoeg) kan worden terugverdiend. Anders dan bij ondernemers (en sommige particulieren) hebben veel maatschappelijke organisaties weinig eigen vermogen om investeringen (voor) te financieren. Vandaar dat het gewenst is het gebruik en effect van duurzaamheidsleningen te vergroten.

Activiteiten: Onderzoek SVn stimuleringsregeling- en subsidieregeling maatschappelijke initiatieven

De SVn stimuleringsregeling is ook beschikbaar voor bedrijven en instellingen. In de afgelopen periode is van deze mogelijkheid nauwelijks gebruik gemaakt. We gaan onderzoeken wat hiervan de oorzaak is en eventuele drempels wegnemen.

Van de subsidieregeling maatschappelijke initiatieven voor energiebesparing of duurzame opwekking is tot zomer 2018 geen gebruik gemaakt. Inmiddels zijn er 3 aanvragen gehonoreerd en is een handvol initiatieven in voorbereiding.

We zullen de regelingen nadrukkelijker onder de aandacht gaan brengen bij de doelgroep. Na uitputting van het budget wordt de regeling geëvalueerd en eventueel (in aangepaste vorm) voortgezet.

Investeren in relaties en kennisdeling

Net als voor de financieringsvraag is ook de kennisvraag van maatschappelijke organisaties vergelijkbaar met die van particulieren; het ontbreekt vaak aan tijd, kennis en kunde om te kunnen verduurzamen. Door te investeren in de relaties zodat sleutelfiguren bekend zijn en vervolgens te investeren in hun kennispostie, kan er winst worden geboekt.

Activiteiten: één aanspreekpunt en promotie DOE-scans

Eind 2018 is de ambtelijke capaciteit voor het realisatie van het energie uitvoeringsprogramma uitgebreid. Deze capaciteit wordt mede ingezet voor het actiever benaderen, aanjagen en ondersteunen van maatschappelijke initiatieven. Maatschappelijke organisaties en instellingen kunnen gebruik maken van één aanspreekpunt.

Door de 'Doe-scans' ook beschikbaar te stellen voor maatschappelijke organisaties en dit te promoten, krijgen organisaties beter inzicht in de kansen voor energiebesparing en opwekking op hun accommodaties.

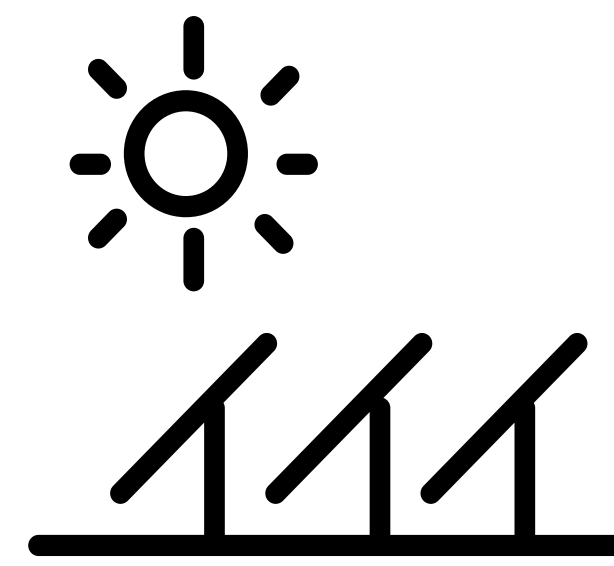
Duurzame opwek is, naast besparing, een zeer belangrijke factor voor het halen van de energie-doelstellingen. Ook als dat steeds efficiënter gebeurt wordt er immers ook in de toekomst nog steeds heel veel energie verbruikt die duurzaam moet worden opgewekt. Onderstaand een overzicht van de initiatieven in de voorbije periode.

Zon-PV

Diverse partijen hebben zich de afgelopen periode gemeld met plannen voor de ontwikkeling van zonneweides. Voor **twee** van deze initiatieven is inmiddels een **vergunning** verleend.

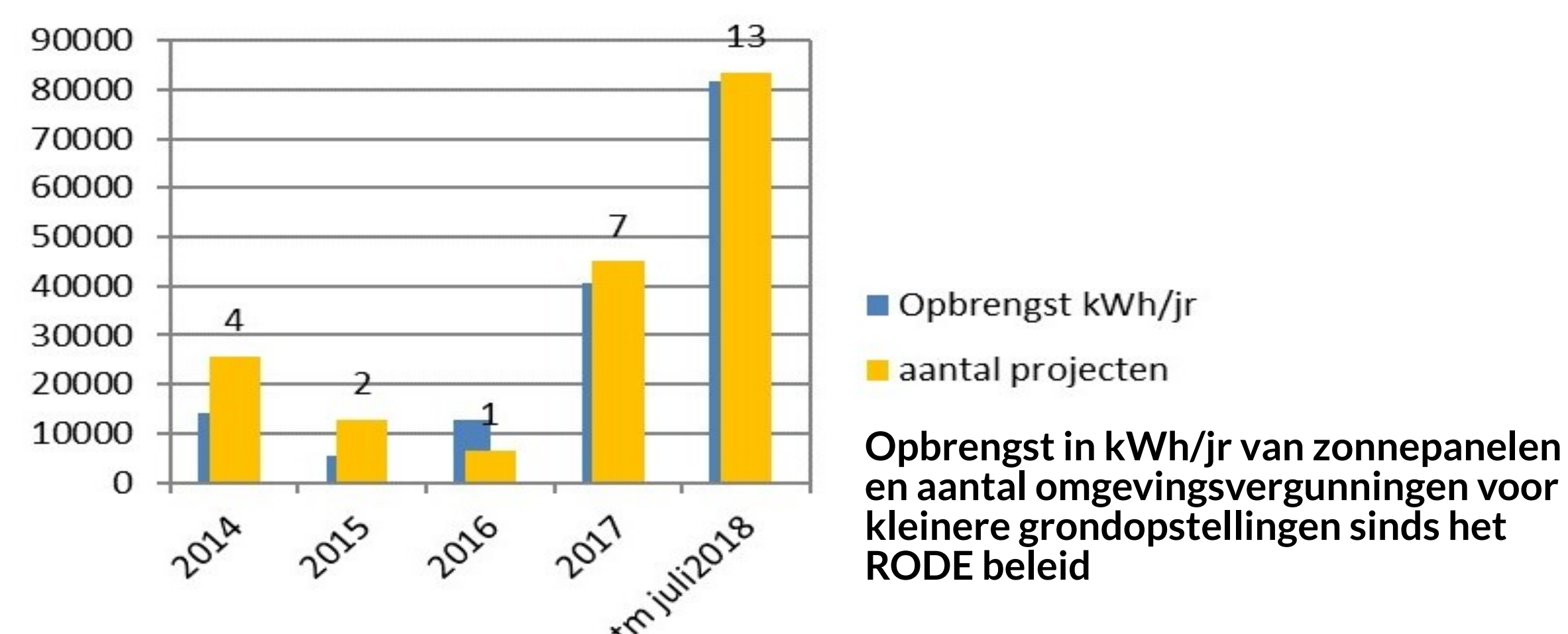
Deze projecten hebben een potentieel vermogen van 18,8 miljoen kWh/jr. Nadat de juridische procedure is afgerond en SDE-subsidie is verleend kan in 2019 worden gestart met realisatie.

Voor één initiatief wordt de **vergunningprocedure** op korte termijn gestart. Een 10-tal projecten is nog in de **voorbereidende fase**. Het betreft zowel 'Berkellandse' projecten en projecten van externe ontwikkelaars. Ook loopt nu het project '**Solar Friesland Campina**'. Daarmee werd medio 2018 1,1 miljoen kWh aan zonnestroom opgewekt. Daarnaast gaan **12 nieuwe deelnemende** veehouders in dit project gezamenlijk circa 4,2 miljoen kWh/jr opwekken in 2019.

Kleinschalige opwek

Ook op kleinere schaal wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de energiedoelstellingen. Alleen al in 2018 leveren **13 projecten** een totale geschatte jaaropbrengst van bijna **82.000 kWh** per jaar op.

RODE-beleid

Beoordeling van initiatieven voor grootschalige opwek vindt plaats aan de hand van de kaders zoals in februari 2018 vastgesteld in de beleidsnota '**Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking** in Berkelland (RODE)'. Vaak leiden dit soort projecten tot **vragen en weerstand** bij omwonenden. Het RODE-beleid is mede bedoeld om er voor te zorgen dat **inwoners tijdig worden betrokken** en ook de mogelijkheden worden geboden om te **participeren**, zowel in de voorbereiding als in de exploitatie van deze projecten.

Inmiddels is een aantal omgevingsvergunningen voorbereid, rekening houdend met de kaders uit het RODE-beleid. In de praktijk blijkt het **moeilijk om eenduidig invulling te geven aan de nieuwe eisen voor proces- en financiële participatie**. Ook wat moet worden verstaan onder ecologische verbetering dient te worden verduidelijkt. Het college heeft februari 2019 het RODE-beleid hierop aangescherpt.

Biogas Groot Zevert

Groot Zevert produceert biogas: in 2016 produceerden zij 1,47 miljoen m3 aardgas equivalenten. Dit is vergelijkbaar met het verbruik van **980 huishoudens**. Voor 2017 wordt een productie geschat op 3,13 miljoen m3 en voor 2018 4,25 miljoen m3 aan aardgasequivalenten. Groot Zevert levert hiermee een aanzienlijke bijdrage van **33%** aan de doelstelling van 13 miljoen m3 in 2019 voor gas.

Wat is er nodig?

Om aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie te kunnen voldoen blijft het realiseren van grootschalige energie-opwekprojecten essentieel. Daarbij kan niet worden volstaan met één manier van opwekken. Een mix van zonnepanelen, windmolens, geothermie, biogas etc. zal nodig zijn. We streven daarom naar een soepele begeleiding van participatie en proces, zowel voor ontwikkelaars en initiatiefnemers als omwonenden. Dit geldt ook voor het stimuleren van combinaties van zon met wind en die van zonnewarmte met zonnestroom (PVT). Dit laatste is van toenemend belang in relatie tot de recente warmtedoelen.

- Niets te kiezen: alles (zon én wind) moet
- Vergroten draagvlak cruciaal – vooral voor windturbines
- Communicatie misschien zelfs marketing voor windturbines
- Niet alleen lokale lasten, ook lokale lusten

Opbrengst Publieksavond

Wat gaan we daarvoor doen?

Creëren randvoorwaarden en steun initiatiefnemers

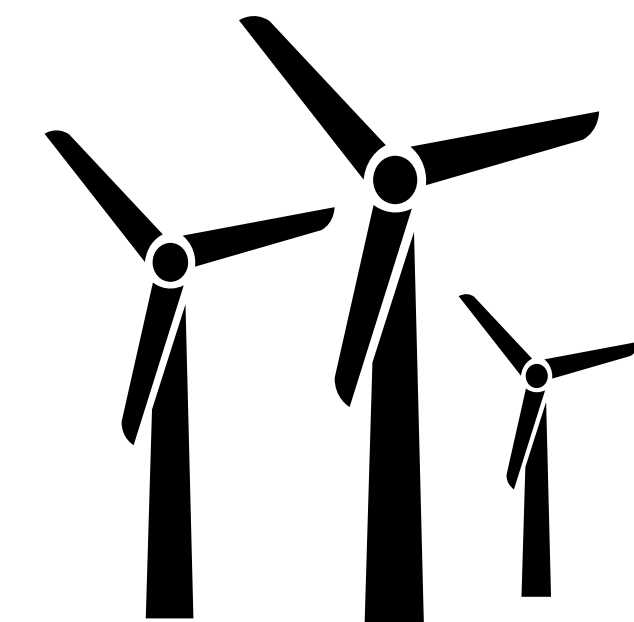
Het ruimtelijk beleid moet actueel zijn en grootschalige opwek van duurzame energie mogelijk maken en niet verhinderen. Juist daarom is het RODE-beleid opgesteld. Nu dit beleid er is, moet ook worden bekeken of het werkt.

Activiteit: evalueren RODE-beleid

Medio 2019 evalueren we het RODE-beleid in zijn geheel en passen dat aan waar nodig. Hiermee willen we bereiken dat initiatiefnemers nog duidelijkere kaders meekrijgen bij plannen voor grootschalige opwekprojecten en vooral dat de directe omgeving mee kan blijven profiteren, en invloed kan uitoefenen, bij de uiteindelijke uitvoering van een project.

Inzicht in mogelijkheden voor grootschalige opwek

De grootschalige projecten voor opwekking beperken zich tot nu toe voornamelijk tot zonneweides in het buitengebied. Er zijn meer grootschalige opwek-projecten nodig om echt massa te maken en versnelling aan te brengen in de opwek van duurzame energie. Daarom worden de mogelijkheden hiertoe verkend.

Activiteiten: onderzoek mogelijkheden grootschalige opwek

Onderzoek moet in beeld brengen wat de potentiële locaties in de Achterhoek langs de N18/A18 zijn voor het grootschalig opwekken van duurzame energie.

De samenwerking in de Achterhoek rond verduurzaming startte reeds jaren geleden met de 'Tafel van Groenlo' en heeft sindsdien veel resultaten opgeleverd. Denk hierbij aan de oprichting van de Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM), de stichting Achterhoek Duurzaam Verbouwen (ADV) en het eerder genoemde Verduursaam Energieloket.

Regionale Energietransitie en uitvoeringsagenda

Om de **gezamenlijke ambitie** vorm te geven is in 2015 de Regionale Energietransitie opgesteld. Deze is in de Regionale Uitvoeringsagenda 2016 verder **gekwantificeerd** naar de benodigde duurzame energieopwekkingsopgave per Achterhoekse gemeente. Ook bij het vormen van **beleid** wordt samengewerkt en kennis gedeeld. Naar voorbeeld van Berkelland hebben diverse Achterhoekse gemeenten inmiddels een beleidskader laten vaststellen voor de omgang met grootschalige initiatieven voor energie-opwekking.

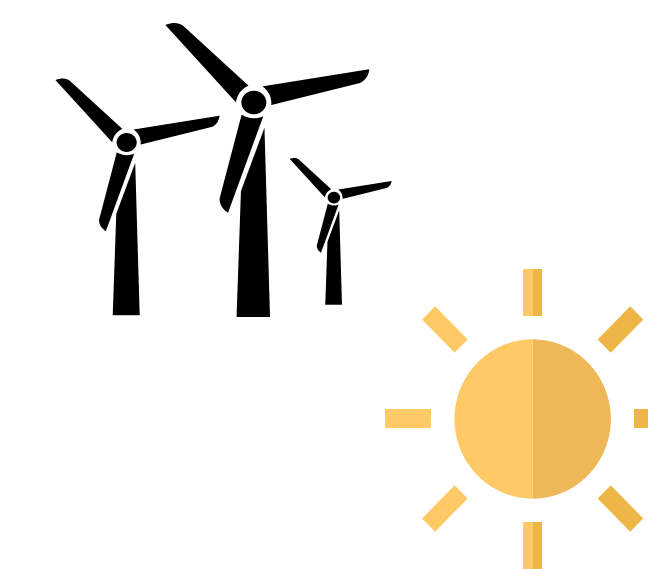
Aanbevelingen evaluatie:

In de evaluatie wordt onder andere aanbevolen om grootschalig in te zetten op **bewustwording** van de opgave bij bewoners en bedrijven, regionaal samen te werken aan de inpassing van **grootschalige opwekking** en een **'ja, mits'**-opstelling bij het vergunnen van projecten.

Evaluatie regionale uitvoeringsagenda

In 2018 is een evaluatie uitgevoerd van de Regionale Uitvoeringsagenda 2016. Hieruit blijkt dat de samenwerkende gemeenten **de gang erin** hebben zitten. Tegelijkertijd **lopen de gemeenten achter** op de doelen die zijn gesteld in de Regionale Uitvoeringsagenda 2016. Als er in het huidige tempo en op dezelfde wijze wordt doorgewerkt zullen we het regionale **doel van 100% energie-neutraal in 2030 niet gaan halen**.

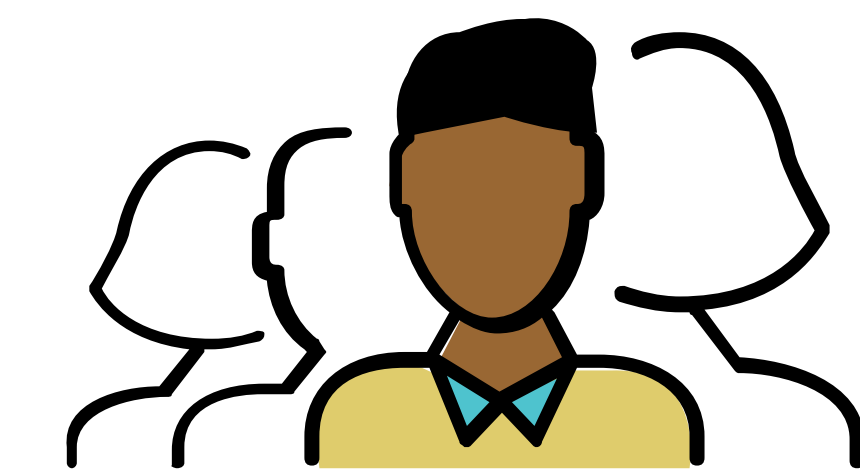
In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat met name de opwekking met zonne- en windenergie achterloopt bij de doelstellingen.

Wat is er nodig?

Door samen te werken in de regio Achterhoek kan kennis worden gedeeld en kunnen grensoverschrijdende opgaven gezamenlijk worden opgepakt. De Achterhoekse gemeenten bepalen in gezamenlijkheid, en met hun stakeholders en belanghebbenden, welke bijdrage ze willen en kunnen leveren aan de regionale duurzaamheidsopgave. Die bijdrage bestaat uit het maken van een concrete keuze van de energiemix (zon, wind en/of biomassa) en het beschikbaar stellen van tijd, geld en concrete locaties. Zo worden middelen en kennis in de regio op die plekken ingezet waar de ze meeste impact hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit: opstellen Regionale Uitvoeringsagenda

Om op koers te blijven voor de regionale doelstelling om in 2030 energieneutraal te zijn, wordt gestart met het opstellen van de Regionale Uitvoeringsagenda energietransitie 2019-2022. De aanbevelingen uit de evaluatie zijn ter harte genomen en aan concrete regionale projecten toebedeeld. Het gaat onder meer om een warmtebronnenplan, een windturbineplan en een biomassaplan. Ook lopende initiatieven uit de uitvoeringsagenda 2016 zijn toegevoegd. Vervolgens moeten de projecten lokaal en regionaal tot uitvoering worden gebracht. De voortgang wordt opgenomen in de monitoring van de Uitvoeringsagenda 2019-2022.

Activiteit: opstellen Regionale energiestrategie

Onderdeel van de Uitvoeringsagenda is ook het voorbereiden van de Achterhoekse Regionale Energie Strategie (RES). In 2019 wordt daarvoor in samenwerking met betrokken partijen zoals gemeenten, de regio Achterhoek, provincie, waterschap, Alliander, etc. een voorbereidingsnotitie opgesteld. In de RES, een onderdeel van de uitwerking van het nationaal klimaatakkoord, bepalen de Achterhoekse gemeenten in gezamenlijkheid, en met hun stakeholders en belanghebbenden, welke bijdrage ze willen en kunnen leveren aan de regionale duurzaamheidsopgave. De bijdrage bestaat uit het maken van een concrete keuze van de energiemix (zon, wind en/of biomassa) en het beschikbaar stellen van tijd, geld en concrete locaties. De eerder genoemde uitvoeringsagenda vormt mede de aanzet voor een concrete gemeentelijke bijdrage aan het RES.

De gemeente heeft een belangrijke taak om inwoners en (maatschappelijk) ondernemers mee te nemen in de noodzaak, kansen en mogelijkheden van de energie-transitie. Het gaat daarbij om bewustwording en informeren enerzijds, en aan de andere kant ook stimuleren, motiveren en delen van kennis.

Berkellanddag

Kennisdeling was één van de uitgangspunten van de in 2018 georganiseerde Berkellanddag in 't Spieker in Eibergen. Deze dag stond in het teken kansen en **toekomstmogelijkheden in het buitengebied** met duurzaamheid als groene motor. Deelnemers werden in afzonderlijke sessies **geïnformeerd** over de opwekking van duurzame energie, kringlooplandbouw, duurzame recreatie, verduurzamen van monumenten en de asbestrein.

Energiebeurs

Ook op Energiebeurs 2018, georganiseerd door energiecorporatie **BerkellandEnergie** in samenwerking van de **gemeente Berkelland** en **Verduursaam Energieloket**, was volop informatie te vinden. Bijvoorbeeld voor inwoners om hen te helpen met het energiezuinig maken van hun woning. Verschillende **lokale bedrijven en organisaties** waren aanwezig om inwoners hiermee op weg te helpen.

Wat gaan we doen?

Intensiveren communicatie

De gemeentelijke website voor wat betreft verduurzamen gaan we makkelijk vindbaar en herkenbaar maken. Ook de website 'Zon-atlas' blijven we onder de aandacht houden. Inwoners kunnen op deze site zien of hun dak gunstig is gelegen voor de opwek van zonne-energie. Via het energieloket intensiever stimuleren tot het gestapeld gebruiken financieringsmogelijkheden (SVn duurzaamheidslening, AB regeling, ISDE subsidie en groene leenmogelijkheden) om zo het nemen van meervoudige maatregelen meer kenbaar en financieel mogelijk te maken.

Bewustwordingsacties

Bewustwordingscampagnes dragen bij aan het gevoel van urgentie. Om de gemeentelijke doelstelling te kunnen halen is het noodzakelijk dat iedereen een bijdrage levert. Onze boodschap moet opvallen in de vele communicatiestromen die op inwoners afkomen. Daarnaast wordt de kracht van herhaling ingezet om besparing en opwekking op de agenda te houden bij inwoners, bedrijven en instellingen.

	Potentie vooral voor			Doel / effect			Jaar / jaren waarin accent uitvoering ligt				Kosten
	Besparing	Duurzame opwek / gebruik	Vergroten efficiency	Vergroten kennis bewustwording	Creëren randvoorwaarden wegnemen barrières	Vergroten financiële haalbaarheid	2019	2020	2021	2022	
Ambitie Wonen											
Financiële prikkels											
Achterhoek Bespaart Regeling	•					•	•	•	•		€ 800.000,-
SVn duurzaamheidslening	•	•	•			•	•	•	•		Revolverend
Pilot Gebouwgebonden financiering	•	•			•			•			€ 40.000,-
Onderzoek Subsidieregeling asbestdakbeschot	•					•		•			€ 10.000,-
Informatievoorziening											
Verduursaam Energieloket	•	•	•	•			•	•	•	•	€ 270.000,-
Controle op maatregelen subsidies en leningen	•	•	•	•					•	•	€ 10.000,-
Ambitie Bedrijven											
Aandacht grootverbruik en koplopers, controle achterblijvers											
MKB-aanpak door middel van DOE-scans	•	•	•	•			•	•	•		€ 100.000,-
EML-controles ODA	•	•	•	•			•	•			€ 50.000,-
Stimuleren technische innovaties	•	•			•			•			€ 40.000,-
Financiële randvoorwaarden op orde											
Onderzoek drempels energietransitie bedrijfsleven	•				•		•				€ 20.000,-
Gebiedsaanpak voor bedrijven											
Aanpak bedrijventerreinen	•	•	•	•	•				•	•	€ 325.000,-
Meer zon op bedrijfsdaken											
Zonnige bedrijven Achterhoek		•		•		•	•	•	•		€ 200.000,-

	Potentie vooral voor				Doel / effect				Jaar / jaren waarin accent uitvoering ligt				Kosten
	Besparing	Duurzame opwek / gebruik	Vergroten efficiency		Vergroten kennis bewustwording	Creëren randvoorwaarden wegnemen barrières	Vergroten financiële haalbaarheid		2019	2020	2021	2022	
Ambitie Maatschappelijke organisaties en verenigingen													
Vergroten impact met subsidies en leningen													
Onderzoek SVn stimuleringslening	•	•				•	•			•			€ -, -
Subsidieregeling maatschappelijke initiatieven	•	•					•		•	•	•	•	€ 150.000,-
Investeren in relaties en kennisdeling													
Actieve benadering maatschappelijke organisaties	•	•			•				•	•	•	•	€ -, -
Promotie ‘Doe-scans’ bij maatschappelijke organisaties	•	•	•		•				•	•	•		€ 55.000,-
Ambitie Grootschalige opwek													
Creëren randvoorwaarden en steun initiatiefnemers													
Evalueren RODE-beleid		•				•			•		•		€ -, -
Ondersteuning initiatiefnemers		•				•			•	•	•	•	€ 40.000,-
Onderzoek mogelijkheden grootschalige opwek													
Onderzoek grootschalige opwek langs A18/N18		•				•				•			€ -, -
Samenwerking Achterhoek													
Regionale Uitvoeringsagenda	•	•			•	•			•				€ 50.000,-
Opstellen RES		•				•	•		•	•	•	•	€ 90.000,-
Communicatie & Bewustwording													
Bewustwordingscampagnes en promotie simuleringinstrumenten			•		•				•	•	•	•	€ 100.000,-
Data-analyse en monitoring					•					•			€ 75.000,-